

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство науки и просвещения Республики Бурятия

МО «Еравнинский район»

МБОУ «Сосново-Озерская СОШ №1»

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО

 /Дамбаева Ц.Д.

Протокол №1 от

«22» августа 2023 г

СОГЛАСОВАНО

Зам директора по НМР

 /Сандитова Т.Б.

Приказ №1 от

«24» августа 2023 г

УТВЕРЖДЕНО

Директор

 /Дзыренова Д.Д.

Приказ №10 от

«25» августа 2023 г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной (бурятский) язык»

для обучающихся 8 класса

8-дахи классай буряад хэлээр ажалай дэбтэр Ойлгуулгын бэшэг.

Тус ажалай программа нуурижан табигдахан:

- “Россин Федерацин нууралсал тухай” Россин Федерацин хуули;
- 2021 оной майн 31-эй №287 Россин гэгээрэлэй яаманай баталхан ФГОС;
- 2023 оной ФГОСой шэнэлэгдэһэн хубилалтанууд
- 2021 оной январин 28-ай № 3, июнин 26-ай хубилалгатай Россин Федерацин ахалагша санитарна врачай «Санитарно-гигиеническим требованиям к условиям обучения в общеобразовательных учреждениях» гэһэн тогтоол;
- 2023-2024 нууралсалай жэлэй Нархатын 1-дэхи дунда нуругуулин гэгээрэлгын программа;
- Нархатын 1-дэхи дунда нуругуулин Устав;
- 2023 оной сентябриин 1 «Об утверждении учебного плана школы на 2023-2024 уч.г.» гэһэн нуругуулин захиралта
- Тус нууралсалай предмет гэгээрэлэй эмхи зургаанай национальна-региональна компонент болон долоон хоногой 3 часай хугасаа соо үзэгдэхэ (жэл соо 102 час);
- Тус программа бээлуулхын тула Ошоров С.Г., Жамбуева Ж.Ц. Буряад хэлэн. 8-дахи класс. Улаан-Үдэ,Бэлиг, 2016 он.

Нууралсалай предмет үзэлгын личностнэ, метапредметнэ ба предметнэ дүнгүүд.

Эрдэм нууралсалай системэдэ хэлэ хүгжөөлгын ба интеллектуальна хүгжөөлгэдэ буряад хэлэн эрилтэ байгуулхадаа, предметһээ гадаада (надпредметнэ) үүргэ эршэмтэй дүүргэнэ. Буряад хэлэ үзэлгын нууралсалай үедэ иимэ **ниитэ нууралсалай**(общеучебные) шадабаринууд хүгжөөгдэнэ:

- **коммуникативна** (нуурагшадай хоорондоо харилсаха арга боломжо гүнзэгырүүлгэ, ханал бодолоо зүбөөр, үгэ баянтайгаар дамжуулха шадабари хүгжөөлгэ),
- **интеллектуальна** (зэргэсүүлгэ, сасуулга, жэшэн үзэлгэ, синтез, хамталга, абстрагировани, сэгнэлтэ ба классификаци),
- **информационна** (библиографи зохоолго, бэдэрэлгэ, текстээр хүдэлхэ шадабари, олон янзын номуудһаа хэрэгтэй мэдэсэнүүдые олохо шадабари),
- **организационна** (ажаябуулгын зорилго элирүүлхэ, түсэблэхэ, өөрыгөө шалгажа, сэгнэжэ, алдуугаа заһажа шадаха)

Личностиин УУД

Нуурагшада бээлуулэгдэхэ:

- суг нууража ябаһан үхибүүд бэе бэеынгээ нууралсалай ажаябуулгын амжалтыень сэгнэлтэ;
- Тойроод байһан зоной зүб ябадал ойлголго;

Нуурагша бээлуулхэ арга боломжотой:

- буряад хэлэ үзэлгэдэ һонирхол түрүүлхэ;
- Өөрын Эхэ ороной ба арад зонойнгоо түлөө мэдэрэл ба омогорхол түрүүлхэ;

- тогтоогдоһон моральна нормануудта оромоо олоод байха;

Регулятивна УУД

Нурагша нураха:

- нурагсалай бодолго абажа болон хүсэндэнь орхижо;
- багшын хүтэлбэри доро дүн гаргалгада алхам бүхэндэ шалгалта үнгэргэжэ;
- Үйлэ хэрэгэй арга ба дүн илгажа.

Нурагша нураһын тулада арга боломжотой болохо аргатай:

- Багшатаяа ба суг нуража ябаһан үхибүүдтэй өөрын үйлэ хэрэгүүдые шалгажа болон сэгнэжэ;
- практическа бодолго ойлголгын, мэдэлгын болгожо.

Познавательна УУД

Нурагша нураха:

- өөрын һанал бодолоо сээжээр хэлэжэ;
- Үгтэһэн нурагсалай бодолго элдэб янзаар бодохые оролдолго;

Нурагша нураһын тулада арга боломжотой болохо аргатай:

- буряад хэлэнэй ямар нэгэн үзэжэ байһан сэдэб тухай багшын хөөрөөһөө богони тэмдэглэл хэжэ;

Коммуникативна УУД

Нурагша нураха:

- хүн бүхэн өөрын элдэб һанал бодолтой юм гэжэ ойлгохо;
- өөрын һанал бодолоо хэлэжэ, дамжуулжа;
- бэшэ зоной ойлгохоор өөрын һанал бодолоо зохоожо

Нурагша нураһын тулада арга боломжотой болохо аргатай:

- Элдэб һанамжа болон һонирхолнуудые хараадаа абажа, өөрынгөө һаналые баримтатай болгохо;
- монологическа хэлэлгэ зохоолго.

8-дахи классай “Буряад хэлэ” үзэлгын шухала шадабари ба дадалнууд.

Нурагшад 8-дахи класс дүүргэхэдэ, иимэнүүд шадабари ба дадалтай болохо ёһотой:

1. Синтаксическа шүүлбэри хэхэ (холбоо үгэнүүдэй шухала болон юрын гэшүүдтэй, сэхэ хэлэлгэтэй мэдүүлэлнүүдтэ).
2. Нэгэ түрэл гэшүүдтэй, хандалгатай, оролто үгэнүүдтэй мэдүүлэлнүүдые зохохо. Тиэхэдэ синтаксическа синонимуудые таараха газартань хэрэглэхэ.
3. Литературна хэлэн дээрэ хеерэхэ ба бэшэхэ.
4. V—VIII классуудта үзэһэн бэшэгэй дүримүүдые мэдэхэ, бэшэлгэдэ зүбээр хэрэглэжэ шадаха.

5. VII—VIII классуудта үзэһэн сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр мэдүүлэлнүүдтээ табиha (нэгэ түрэл гэшүүдтэй, хандалгатай, оролто үгэнүүдтэй, ушарлагшануудтай, сэхэ болон өөршэлэн хэлэлгэтэй мэдүүлэлнүүдтэ). Нэрлүүлэгшэ хэлэгшэ хоёрой хоорондо зурлаа табиha.
6. Текстын найруулга зүбөөр элирхэйлхэ.

2. Нуралсалай предметэй удха.

Темэ 1.

Урда классуудта үзэһэнөө темэнүүдые дабталга.

Фонетикэ, лексикэ, үгын бүридэл, хэлэлгын хубинууд

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Хэлэн, литературна ба нютаг хэлэн, түрэлхи хэлэнэй удха шанар

Нуралгашад мэдэхэ ёһотой: буряад хэлэнэй удха шанар; урда классуудта үзэһэн орфограммануудые, пунктограммануудые.

Нуралгашад шадаха ёһотой: урда классуудта үзэһэн орфограммануудай, пунктограммануудай дүрим хэрэглэжэ, үгүүлэлэй темэ, гол удха, янза элирүүлжэ.

Мэдэсэ шалгалга: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэһэн ажалнуудай үдэр бүриин анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай шалгалтын диктант.

Темэ 2.

Холбуулал.

Холбуулал тухай ойлгосо. Холбуулалай илгарал: тогтомол ба сүлөө холбуулалнууд. Холбоо үгэнүүд, тэдэнэй илгарал. Холбоо үгэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ нуралга. Олон янзын (синонимичнэ) холбоо үгэнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэхэ шадабаритай болголго.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Текст оршуулга. Үгэнүүдэй удха, текстын байгуулга. Тэрэ текстын удхаар зохоолго бэшэхэдээ, текстын темэ, гол удха элирүүлжэ, текстын удхаар түсэб зохоожо, текстын удха дамжуулжа шадаха.

Нуралгашад мэдэхэ ёһотой: Холбуулал тухай ойлгосо. Холбуулалай илгарал: тогтомол ба сүлөө холбуулалнууд. Холбоо үгэнүүд, тэдэнэй илгарал.

Нуралгашад шадаха ёһотой: Холбоо үгэнүүдые хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ, олон янзын (синонимичнэ) холбоо үгэнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэжэ шадаха.

Мэдэсэ шалгалга: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэһэн ажалнуудай үдэр бүриин анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай шалгалтын диктант.

Темэ 3.

Мэдүүлэл.

Олон янзын (юрэ хөөрөһэн, асууһан, идхаһан, шангадхаһан) мэдүүлэлнүүд. Тэдэнэй илгаанууд ба сэглэлтын тэмдэгүүд. Удхын сохилто.

Удхын сохилто ба үгэнүүдэй һуури байра хэрэглэжэ, мэдүүлэлэй шухала үгэ илгаруулан хэлэжэ һуралга. Юрын ба ороо мэдүүлэл тухай ойлгосо. Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо. Мэдүүлэлэй гэшүүд. Юрын мэдүүлэлнүүдэй илгарал. Дутуу мэдүүлэл.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Текст соо Удхын сохилто ба үгэнүүдэй һуури байра хэрэглэжэ, мэдүүлэлэй шухала үгэ илгаруулан хэлэжэ һуралга.

Һурагшад мэдэхэ ёһотой: мэдүүлэлэй илгаанууд ба сэглэлтын тэмдэгүүд. Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоо. Мэдүүлэлэй гэшүүд. Юрын мэдүүлэлнүүдэй илгарал. Дутуу мэдүүлэл.

Һурагшад шадаха ёһотой: мэдүүлэлнүүдые илгажа, сэглэлтын тэмдэгүүдые табижа, тайлбарилжа шадаха.

Мэдэсэ шалгалта: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэһэн ажалнуудай үдэр бүрийн анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай шалгалтын диктант.

Темэ 4.

Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд.

Нэрлүүлэгшэ, тэрэнэй гаралга. Нэрлүүлэгшые заагша. Хэлэгшэ, тэрэнэй гаралга. Юрын ба бүридэмэл хэлэгшэ. Нэрэ хэлэгшэ ба үйлэ хэлэгшэ. Хэлэгшын холболто. Нэрлүүлэгшэ хэлэгшэ хоёрой хоорондо зурлаа табилга. Нэрлүүлэгшэ хэлэгшэ хоёрые холбоһон үгын үгы байхадань, тэрэниие зибээр хэлэлгэ, уншалга. Хэлэгшын зүйр үгэнүүд.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Уран зохёолой удхаар зохоолго бэшэлгэ. “Арбан сагаан буян, арбан хаа нүгэл” гэхэн эрдэм шэнжэлэлгын ажал ябуулга.

Һурагшад мэдэхэ ёһотой: Нэрлүүлэгшэ, тэрэнэй гаралга. Хэлэгшэ, тэрэнэй гаралга ба илгаа.

Һурагшад шадаха ёһотой: Нэрлүүлэгшэ хэлэгшэ хоёрые танижа, тайлбарилжа, нэрлүүлэгшэ хэлэгшэ хоёрой хоорондо зурлаа табижа, нэрлүүлэгшэ хэлэгшэ хоёрые холбоһон үгын үгы байхадань, тэрэниие зүбээр хэлэжэ, уншажа шадаха

Мэдэсэ шалгалта: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэһэн ажалнуудай үдэр бүрийн анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай шалгалтын диктант.

Темэ 5.

Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд.

Элирхэйлэгшэ, тэрэнэй гаралга. Хабсаргалта, тэрэнэй илгарал. Нэмэлтэ. Сэхэ ба косвенно нэмэлтэ. Ушарлагша, тэрэнэй илгарал. Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй байра. Юрын гэшүүдые хэлэлгэдээ зүбээр хэрэглэжэ һуралга. Нэмэлтэ, элирхэйлэгшын орондо таараха синонимуудые хэрэглэлгэ.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Литературна уран зохёолой нэгэ хэһэгээр дэлгэрэнгы найруулга бэшэлгэ, текст оршуулга.

Һурагшад мэдэхэ ёһотой: Элирхэйлэгшэ, тэрэнэй гаралга. Хабсаргалта, тэрэнэй илгарал. Нэмэлтэ. Сэхэ ба косвенно нэмэлтэ. Ушарлагша, тэрэнэй илгарал.

Һурагшад шадаха ёһотой: Юрын гэшүүдые танижа, илгажа, хэлэлгэдээ зибээр хэрэглэжэ, нэмэлтэ, элирхэйлэгшын орондо таараха синонимуудые хэрэглэжэ шадаха.

Мэдэсэ шалгалта: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэһэн ажалнуудай үдэр бүриин анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай диктант.

Темэ 6.

Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүд

Нэгэ түрэл гэшүүдэй илгаанууд. Холбоһон, зүрилдүүлһэн, илгаһан союзуудаар холболдоһон нэгэ түрэл гэшүүд. Дуунай аялгаар холболдоһон нэгэ түрэл гэшүүд. Хэдэн зэргэлээ нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүд. Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэл доторхи хамтадхаһан үгэнүүд. Хамтадхаһан үгэнүүдтэй нэгэ түрэл гэшүүдэй сэглэлтын тэмдэгүүд. Нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүдые нугалбаритайгаар хэлэжэ һуралга. Эдэ мэдүүлэлнүүдтэ сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбеер табиха шадабаритай болголго.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Литературна уран зохёолой нэгэ хэһэгээр дэлгэрэнгы найруулга бэшэлгэ.

Һурагшад мэдэхэ ёһотой: Нэгэ түрэл гэшүүдэй илгаанууд, сэглэлтын тэмдэгүүдые табиха диримүүд.

Һурагшад шадаха ёһотой: нэгэ түрэл гэшүүдэй ба хамтадхаһан үгэнүүдтэй нэгэ түрэл гэшүүдэй сэглэлтын тэмдэгүүдые табижа, нугалбаритайгаар хэлэжэ шадаха.

Мэдэсэ шалгалта: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэһэн ажалнуудай үдэр бүриин анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай диктант.

Темэ 7.

Мэдүүлэлэй тододхоһон гэшүүд.

Тусгаарлалга тухай юрэнхы ойлгосо. Тусгаарлагдаһан гэшүүдые хоолойн аялгаар илгалга. Хабсаргалта тусгаарлалга, тэрэнэй сэглэлтын тэмдэг. Мэдүүлэлэй гэшүүдые, тодо болгоһон үгэнүүдые тусгаарлалга. Тусгаарлалгын сэглэлтын тэмдэгүүд. Тусгаарлалгатай, хабсаргалтатай мэдүүлэлнүүдые зүб аялгатайгаар хэлэжэ, уншажа һуралга. Тусгаарлагдаһан гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүдые зүбеер үгүүлхэ шадабаритай болголго. Иимэ мэдүүлэлнүүдые алдуугүйгээр бэшэхэ дадалтай болгохо.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Литературна уран зохёолой нэгэ хэһэгээр дэлгэрэнгы найруулга бэшэлгэ, текст оршуулга.

Һурагшад мэдэхэ ёһотой: Тусгаарлалга тухай юрэнхы ойлгосо. Тусгаарлагдаһан гэшүүдые, тэдэнэй сэглэлтын тэмдэгүүдые табиха дүрим.

Һурагшад шадаха ёһотой: тусгаарлалгатай, хабсаргалтатай мэдүүлэлнүүдые зүб аялгатайгаар хэлэжэ, уншажа, зүбеер үгүүлжэ, иимэ мэдүүлэлнүүдые алдуугүйгээр бэшэжэ шадаха.

Мэдэсэ шалгалта: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэһэн ажалнуудай үдэр бүриин анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай диктант.

Темэ 8.

Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд.

Хандалга тухай үзэһыень дабталга. Мэдүүлэл дотор хандалгын һуури. Хандалгыё дуунайнгаа аялгаар илгалга ба хандалгын сэглэлтын тэмдэгүүд. Оролто үгэнүүдтэй мэдүүлэлнүүд, оролто мэдүүлэлнүүд. Оролто үгэнүүдые ба оролто мэдүүлэлнүүдые дуунайнгаа аялгаар илгалга. Оролто үгэнүүдэй сэглэлтын тэмдэгүүд, оролто мэдүүлэлнүүдые запятой, зурлаа, хаалтаар илгалга. Хэлэһэн һанал бодолдоо

хандалгаяа оролто үгэнүүдэй туһаар гарган харуулжа шадалга.Хандалгатай, оролто үгэнүүдтэй, аянгалһан үгэнүүдтэй мэдүүлэлнүүдые зүб аялгатайгаар хэлэхэ шадабаритай бололго. Эдэ мэдүүлэлнүүдтэ сэглэлтын тэмдэгүүдые табиha шадалтай болголго.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Хэлэлгэ соогоо хэрэглэлгэ.

Нурагшад мэдэхэ ёһотой: хандалга, оролто үгэ ба мэдүүлэл, аянгалһан үгэнүүдтэй мэдүүлэлнүүд, тэдэнэй сэглэлтын тэмдэгүүдые табиha дүрим.

Нурагшад шадаха ёһотой: хандалга, оролто үгэ ба мэдүүлэл, аянгалһан үгэнүүдтэй мэдүүлэлнүүдые зүб аялгатайгаар хэлэхэ, уншажа, зүбөөр үгүүлжэ, иимэ мэдүүлэлнүүдые алдуугүйгөөр бэшэхэ шадаха.

Мэдэсэ шалгалта: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэхэн ажалнуудай үдэр бүриин анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай диктант.

Темэ 9.

Дахуулалтай мэдүүлэлнүүд.

Дахуулал тухай юрэнхы ойлгосо. Юрын ба бээ дааһан причастна болон деепричастна обородуудтай мэдүүлэлнүүд. Тэдэниие зүб аялгатайгаар үгүүлэлгэ ба сэглэлтын тэмдэгүүд.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Ариг сэбэрые сахилгын литературна уран зохёолой нэгэ хэһэгээр дэлгэрэнгы найруулга бэшэлгэ.

Нурагшад мэдэхэ ёһотой: Дахуулал тухай юрэнхы ойлгосо. Юрын ба бээ дааһан причастна болон деепричастна обородуудтай мэдүүлэлнүүд, тэдэнэй сэглэлтын тэмдэгүүдые табиha дүрим.

Нурагшад шадаха ёһотой: причастна ба деепричастна дахуулалтай мэдүүлэлнүүдые зүб аялгатайгаар хэлэхэ, уншажа, зибөөр ийилжэ, иимэ мэдүүлэлнүүдые алдуугүйгөөр бэшэхэ шадаха.

Мэдэсэ шалгалта: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэхэн ажалнуудай үдэр бүриин анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ, грамматическа даабаринуудтай диктант.

Темэ 10.

Жэл соо үзэхэнөө дабталга.

Холбуулал ба мэдүүлэл. Мэдүүлэлэй гэшүүд. Юрын мэдүүлэлэй сэглэлтын тэмдэгүүд.

Хэлэ хүгжөөлгэ.

Бэеын тамир тухай үгтэхэн текстын удхаар зохоолго бэшэлгэ. Ородһоо текст оршуулга, буряадаар асуудалнуудые табилга, бэшэмэл харюу үгэлгэ.

Нурагшад мэдэхэ ёһотой: холбуулал ба мэдүүлэл. Мэдүүлэлэй гэшүүд. Юрын мэдүүлэлэй сэглэлтын тэмдэгүүд.

Нурагшад шадаха ёһотой: холбуулал ба мэдүүлэл илгажа, мэдүүлэлэй гэшүүдые тайлбарилжа, мэдүүлэлнүүдые алдуугүйгөөр бэшэхэ шадаха.

Мэдэсэ шалгалта: сээжэ харюунуудай анализ, дэбтэр соо бэшэхэн ажалнуудай үдэр бүриин анализ, забһарай практическа ажалнуудай анализ.

Тематическа түсэб

№	Бүлэгүүд	сагууд	Хүмүүжүүлгын ажа-ябуулгын шухала налбаринууд
1	Урда классуудта үзэһэн темэнүүдые дабталга	15	<ol style="list-style-type: none"> 1. Гражданска хүмүүжүүлгэ 2. Патриотическа хүмүүжүүлгэ 3. Ухаан сэдхэлэй болон хургаалиин хүмүүжүүлгэ 4. Эстетическэ хүмүүжүүлгэ
2	Синтаксис. Холбуулал.	12	
3	Мэдүүлэл	10	
4	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	12	
5	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд	10	
6	Мэдүүлэлэй тододхоһон гэшүүд	8	
7	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд	8	
8	Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд	5	
9	Дахуулалтай мэдүүлэлнүүд	10	
10	Жэл соо үзэһэнөө дабталга	12	

3. Календарна-тематическа түсэб

№	Темэ	час	Шухала мэдэсэнүүд	Шухала шадабаринууд	Гэрэй даабари	үнгэргэ хэ саг	үнгэр гэхэн саг
1	2	3	6	7	8		
Темэ 1. Урда классуудта үзэхэн темэнүүдые дабталга							
1	х/х. Буряад хэлэн- арадай хэлэн	1	Хэлэн, литературна ба нютаг хэлэн, түрэлхи хэлэнэй удха шанар	литературна ба нютаг хэлэнүүдые илгажа, түрэлхи хэлэнэй удха шанар тайлбарилжа	өөрын һанамжа		
2-3	Фонетикэ	2	Фонетикэ, абьяан үзэгүүдэй илгаа, абьяануудай илгаа, аялганай тааралдал, һубарил, нугарал.	үзэгүүдые, абьяануудые зүбөөр уншалга, илгажа шадаха, фонетическэ шүүлбэри	Д-5		
4	Графика.	1	Буряад үгэнүүдые зүб бэшэлгын дүримүүд	Буряад үгэнүүдые зүб бэшэлгын дүримүүдые тайлбарилжа шадаха	Д-10		
5-6	Орфографи	2			Д-14		
7	Лексикэ	1	Лексикэ, үгэнүүдэй удхаараа, хэрэглэлгээрээ илгаа	үгын лексическэ шүүлбэри, антоним, синоним, омоним, сэхэ ба шэлжэхэн удха элирүүлжэ шадаха.	Д-17,22		
8-9	Морфологи. Бээ дааһан хэлэлгын хубинууд	2	Удха шанар, илгаа, тоо, падеж, хамаадал	Юумэнэй, тэмдэгэй, тоогой, түлоонэй нэрэнүүдэй, дайбар ба үйлэ үгэнүүдэй морфологическа шүүлбэринүүд	Д-27 (1)		
10-11	бээ даагаагүй хэлэлгын хубинууд	2	бээ даагаагүй хэлэлгын хубинуудай удха шанар,	бээ даагаагүй хэлэлгын хубинуудай	Д-31		

			илгаа, тоо, падеж, хамаадал	морфологическа шүүлбэринүүд			
12	Шалгалтын диктант	1	Фонетикэ, лексикэ, морфологи гэхэн һалбаринуудай мэдэсэнүүд, зүб бэшэлгын дүримүүд	Текст алдуугүйгөөр бэшэжэ, фонетическэ, үгын бүридэлөөр, морфологическа шүүлбэри хэжэ шадаха	«Минии нютаг намартаа» (зохеолго бэшэхэ)		
13	Шалгалтын диктантын анализ	1			д-27		
14	х/х Үгүүлэл дээрэ хүдэлмэри	1	Текстын удха, темэ, гол удха	Текстын темэ, гол удха элирүүлжэ, текстын удхаар түсэб зохоожо, текстын удха дамжуулжа шадаха	д-31		
15	х/х Найруулга	1			дабтаха		
Темэ 2. Синтаксис. Холбуулал.							
16	Буряад хэлэлгын байгуулга тухай.	1	Буряад хэлэлгын байгуулга	Буряад хэлэлгын байгуулга тухай хөөрөжэ шадаха	§1, Н.33, 3 бүлэг		
17	Синтагматика тухай юрэнхы ойлгосо	1	Синтагматика тухай юрэнхы ойлгосо	Синтагматика тухай хөөрөжэ шадаха	§2-3, н.39- асууд.хар-ха		
18	Синтаксис тухай юрэнхы ойлгосо	1	Эрдэмэй һалбаринууд, синтаксис, Текст хоорэлгын алгоритм	Холбуулал, мэдүүлэл, үгүүлэл илгажа, текст хөөрөжэ шадаха	н.39, 4 асуудал		
19	Холбуулал.	1	Удха, байгуулга, илгаа- нэрэ, үйлэ, сүлөө, тогтомоһ холбуулалнууд	Холбуулалай шүүлбэри, илгаруулжа шадаха, хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ һуралга, синонимична холбуулалнуудые хэрэглэлгэ	§4, Д-39		

20-21	Холбуулалай байгуулга	2	Холбуулалай байгуулга: гол ба дулдыданги үгэнүүд, нэрэ ба үйлэ холбуулалнууд	Холбуулалнуудые байгуулжа, бии болгожо шадаха	§4, Д-45		
22-24	Тогтомол холбуулалнууд	3	Сүлөө ба тогтомол холбуулалнууд, тэдэнэй илгаа	Сүлөө ба тогтомол холбуулалнуудые шүүлбэри хэжэ, илгажа шадаха	5-5 холбуулалнуудые ханажа бэшээд, шүүлбэри хэхэ		
25-26	Холбуулалнуудай бүридэлдэ ороһон үгэнүүдэй харилсаа холбоон	2	Ниилэлдүүлһэнба дахалдуулһан харилсаанууд, тааралдал, хүтэлбэри,шадарлал.	Холбуулал соохи үгэнүүдэй харилсаа зүбөөр харуулжа, хэлэлгэдээ зүбөөр хэрэглэжэ шадаха	§5, Д-51, 5 хол.шүүлбэри		
27	Шалгалтын диктант	1	Үгэнүүдые зүб бэшэлгын ба сэглэлтын тэмдэгүүдые зүб табилгын дүримүүд, холбуулалай байгуулга, илгаа, шүүлбэри	Текст зүбөөр бэшэжэ, грамматическа даабаринуудые дүүргэжэ шадаха	§4-5		
Темэ 3. Мэдүүлэл							
28	Мэдүүлэл тухай юрэнхы ойлгосо	1	Мэдүүлэлэй удха, илгаа;	Мэдиүүлэлнүүдэй илгаа	§6, Д-54		
29	Холбуулал мэдүүлэл хоер ямар илгаатайб?	1	Мэдүүлэл ба холбуулалай илганууд	Мэдүүлэлнүүдэй илгаа тэмдэглэжэ, сэглэлтын тэмдэг табижа, холбуулалнуудһаа илгаруулжа шадаха	Д-56		
30-31	Мэдүүлэлнүүдэй илгаа	2	Мэдүүлэлэй удха, илгаа; Мэдүүлэл ба холбуулалай илганууд	Мэдүүлэлнүүдэй илгаа тэмдэглэжэ, сэглэлтын тэмдэг табижа, холбуулалнуудһаа	§6, Д-62		

				илгаруулжа шадаха		
32	Юрын мэдүүлэлэй байгуулга	1	Тааралдал, хүтэлбэри, шадарлал	Мэдүүлэл ба холбуулалай илгаануудые тайлбарилжа	3-3 мэд. Литер.үзэжэ байхан зохоолһоо	
33-34	Нэгэ бүридэлтэ мэдүүлэлнүүд	2	Нэгэ ба хоер бүридэлтэ мэдүүлэлнүүд	Мэдүүлэлнүүдэй илгаа тэмдэглэжэ, сэглэлтын тэмдэг табижа шадаха	§7, Д-67,68	
35	Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд	1	Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд	Хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүдые илгажа, тайлбарилжа шадаха	§7, Д-75	
36	Шалгалтын ажал	1	Мэдүүлэлэй удха, илгаа; Мэдүүлэл ба холбуулалай илганууд	Мэдүүлэлнүүдэй илгаа тэмдэглэжэ, сэглэлтын тэмдэг табижа, холбуулалнуудһаа илгаруулжа шадаха	Н.71 (асуудалнууд)	
37	х/х Найруулга	1	Текстын удха, темэ, гол удха	Текстын темэ, гол удха элирүүлжэ, текстын удхаар түсэб зохоожо, текстын удха дамжуулжа шадаха	дабтаха	
Темэ 4. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд						
38	Мэдүүлэлэй гэшүүд	1	Мэдүүлэлэй гэшүүд	Мэдүүлэлэй гэшүүд тухай үзэһэнөө дабталга	§7, н.164,4-оршуулга	
39-40	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд. Нэрлүүлэгшэ	2	Нэрлүүлэгшэ, тэрэнэй илгаа, гаралга	Нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ илгажа, тэмдэглэжэ, хэлэлгын хубяар гаралга тэмдэглэжэ шадаха	§6,7, Д-88	
41-42	Хэлэгшэ	2	хэлэгшэ, тэрэнэй илгаа, гаралга	хэлэгшэ илгажа, тэмдэглэжэ, хэлэлгын хубяар гаралга тэмдэглэжэ шадаха	Д.93	

43	Практикум. Мэдүүлэлэй шухала гэшүүд	1	Мэдүүлэлэй гэшүүд	Мэдүүлэлэй гэшүүд тухай үзэһэнөө дабталга	н.89, 1-4 асуудалнууд та харюусаха		
44	Нэрлүүлэгшэ хэлэгшэ хоерой хоорондо зурлаа табилга	1	Нэрлүүлэгшэ, хэлэгшэ, тэрэнэй илгаа, гаралга	Нэрлүүлэгшэ ба хэлэгшэ илгажа, тэмдэглэжэ, хэлэлгын хубяар гаралга тэмдэглэжэ шадаха, Зурлаа зүбөөр табилга	§9, Д-97		
45	Бэхижүүлгын даабаринууд	1			§9, Д-98		
46	Бэхижүүлгын даабаринууд 1	1			§9, Д-105		
47	Шалгалтын ажал. Шухала гэшүүд	1			§9, н-89 (харюусаха)		
48	алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	1	Хэһэн алдуунуудай анализ	Хэһэн алдуунуудай анализ хэжэ шадаха	дабтаха		
49	х/х.Зохеолго «Номоо гамнаха ehотой»	1	Хэрэглэхэ үгэнүүд ба холбуулалнууд, эпиграф	үгтэһэн гаршагаар зохеолго бэшэжэ шадаха	§9		
Темэ 5. Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд							
50	Элирхэйлэгшэ	1	Элирхэйлэгшэ, тэрэнэй удха шанар, асуудал, тэмдэгэй нэрээр, юумэнэй нэрээр ба причастяар гаралга	Элирхэйлэгшэ оложо, тэрэнэй удха шанар тайлбарилжа, асуудал зүбөөр табижа, тэмдэгэй нэрээр, юумэнэй нэрээр ба причастяар гаралга тэмдэглэжэ шадаха	§10, Д-111		
51	Хабсаргалта	1	Хабсаргалта, тэрэнэй янзанууд, сэглэлтын тэмдэгүүд	Хабсаргалта оложо, элирхэйлэгшэһээ илгажа, тэрэнэй янзануудые нэрлэжэ, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр	§10, Д-116		

				табижа шадаха		
52	Хабсаргалта хэрэглэлгэ	1	Хабсаргалта,, тэрэнэй янзанууд, сэглэлтын тэмдэгүүд	Хабсаргалта оложо, элирхэйлэгшэһээ илгажа, тэрэнэй янзануудые нэрлэжэ, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбээр табижа шадаха	§10, Д-121	
53	Нэмэлтэ	1	Нэмэлтэ, тэрэнэй илгаа:сэхэ ба хазагай, гаралга ба хэрэглэлгэ	Нэмэлтэ оложо, тэрэнэй илгаа: сэхэ ба хазагай нэрлэжэ, хэлэлгэдээ зүбээр хэрэглэлэжэ шадаха	§10, Д-120	
54	х/х Найруулга «Мориной харууһалга»	1	Текстын удха, темэ, гол удха	Текстын темэ, гол удха элирүүлжэ, текстын удхаар түсэб зохоожо, текстын удха дамжуулжа шадаха	Дүүргэхэ, Д-130	
55-56	Ушарлагша	2	Ушарлагша, тэрэнэй илгаанууд, гаралга ба хэрэглэлгэ	Ушарлагша оложо, тэрэнэй илгаануудые тэмдэглэжэ, ямар хэлэлгын хубиһаа гаралгыг тайлбарилга ба хэлэлгэдээ хэрэглэлэжэ, мэдүүлэлэй гэшүүдээр шүүлбэри шадаха	§10, Д-122	
57	Бэхижүүлгын даабаринууд	1	Ушарлагша, тэрэнэй үүилгаанууд, гаралга ба хэрэглэлгэ	Ушарлагша оложо, тэрэнэй илгаануудые тэмдэглэжэ, ямар хэлэлгын хубиһаа гаралгыг тайлбарилга ба хэлэлгэдээ хэрэглэлэжэ шадаха	§8, Д-135 (диктант)	
58	Шалгалтын ажал. Юрын гэшүүд	1	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүд, илгаа, гаралга,	Мэдүүлэлэй юрын гэшүүдые оложо, тэрэнэй	§8, Д-146	

			хэрэглэлгэ	илгаануудыг тэмдэглэж, ямар хэлэлгын хувиhaа гаралгыг тайлбарилга ба хэлэлгэдээ хэрэглэлэжэ шадаха			
59	х/х Текст оршуулга (д-133)	1	Текстын удха, мэдүүлэлэй байгуулга	Текст ородхоо буряадта оршуулхадаа, мэдүүлэл зүбээр зохоолго	§8, Д-147		
Темэ 6. «Мэдүүлэлэй тододхоон гэшүүд»							
60-61	Мэдүүлэлэй тододхоон гэшүүд	2	Тододхоон гэшүүд: элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ, ушарлагша, сэглэлтын тэмдэгүүд	Тододхоон гэшүүдыг: элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ, ушарлагша оложо, илгажа, сэглэлтын тэмдэгүүдыг табижа шадха	§11, Д-139		
62-63	Тододхоон гэшүүдыг хэрэглэлгэ	2	Тододхоон гэшүүд: элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ, ушарлагша, сэглэлтын тэмдэгүүд	Тододхоон гэшүүдыг: элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ, ушарлагша оложо, илгажа, сэглэлтын тэмдэгүүдыг табижа, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ шадха	§11, Д-141 (1)		
64-65	х/х Найруулга «Агнуушан Ойдоб»	2	Текстын удха, темэ, гол удха	Текстын темэ, гол удха элирүүлжэ, текстын удхаар түсэб зохоожо, текстын удха дамжуулжа шадха	§11, Д-220		
66	Шалгалтын ажал "Мэдүүлэлэй тододхоон гэшүүд"	1	Тододхоон гэшүүд: элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ, ушарлагша, сэглэлтын тэмдэгүүд	Тододхоон гэшүүдыг: элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ, ушарлагша оложо, илгажа, сэглэлтын тэмдэгүүдыг табижа шадха	§11, Д-143 (1)		
67	х/х Текст оршуулга (н.108)	1	Текстын удха, мэдүүлэлэй байгуулга	Текст ородхоо буряадта оршуулхадаа, мэдүүлэл зүбээр зохоолго	§11, дабтаха		
Темэ 7. «Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд»							

68	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд	1	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд, тэдэнэй илгаанууд, сэглэлтын тэмдэгүүд	Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүдые оложо, тэдэнэй илгаануудые нэрлэжэ, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа шадаха	§12, Д-145		
69-70	Хамтадхаһан үгэнүүдтэй нэгэ түрэл гэшүүдтэй мэдүүлэлнүүд	2	Хамтадхаһан үгэнүүдтэй НТГ, сэглэлтын тэмдэгүүд	Хамтадхаһан үгэнүүдтэй НТГ оложо, нэрлэжэ, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа шадаха	§12, Д-156		
71-72	НТГ мэдүүлэлнүүдэй сэглэлтын тэмдэгүүд	2	Мэдүүлэлэй НТГ, сэглэлтын тэмдэгүүд	Мэдүүлэлэй НТГ оложо, нэрлэжэ, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, синтаксическа шүүлбэри хэжэ шадаха	Д-157, сээжэлдэхэ		
73	Бэхижүүлгын даабаринууд	1	Мэдүүлэлэй НТГ, сэглэлтын тэмдэгүүд	Мэдүүлэлэй НТГ оложо, нэрлэжэ, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, синтаксическа шүүлбэри хэжэ шадаха	Д-159		
74	х/х Найруулга «Сайн зам тухай»	1	Текстын удха, темэ, гол удха	Текстын темэ, гол удха элирүүлжэ, текстын удхаар түсэб зохоожо, текстын удха дамжуулжа шадаха	§12, н.119, харюусаха		
75	Шалгалтын ажал. Мэдүүлэлэй нэгэ түрэл гэшүүд	1	Мэдүүлэлэй НТГ, сэглэлтын тэмдэгүүд	Мэдүүлэлэй НТГ оложо, нэрлэжэ, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, синтаксическа шүүлбэри хэжэ шадаха	Д-163		
Темэ 8. « Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд »							
76	Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд. Хандалга	1	Хандалга. Мэдүүлэл дотор хандалгын нуури, сэглэлтын тэмдэгүүд	Хандалгыг хоолойн аялгаар илгалга ба хандалгын сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр	§13, Д-194		

				табижа, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ			
77	Оролто үгэ ба мэдүүлэлнүүд	1	Оролто үгэ ба мэдүүлэлнүүд, сэглэлтын тэмдэгүүд	Оролто үгэнүүдые ба оролто мэдүүлэлнүүдые хоолойнайлгаар илгажа,сэглэлтын тэмдэгүүдые табижа	§13,Д-198 (шэлэхэ)		
78	Аянгалһан үгэнүүд	1	Аянгалһан үгэнүүд, сэглэлтын тэмдэгүүд	Аянгалһан үгэнүүдые хоолойн аялгаар илгалга ба хандалгын сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ	§13,Д-197-зохеолго		
79	Шалгалтын тест.Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд	1	Мэдүүлэлэй гэшүүд болодоггүй үгэнүүд, сэглэлтын тэмдэгүүд		§13, д-230		
80	х/х Зурагаар зохеолго бэшэлгэ	1	Хэрэглэхэ зураг, үгэнүүд ба холбуулалнууд, эпиграф	үгтэһэн гаршагаар зохеолго бэшэжэ шадаха	§13,		
Темэ 8. « Дахуулалтай мэдүүлэлнүүд »							
81-82	Дахуулал тухай юрэнхы ойлгосо. Причастна дахуулал.	2	Юрын дахуулал. Бээ дааһан дахуулал. Причастна дахуулал, сэглэлтын тэмдэгүүд	Причастна дахуулал илгажа, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ, зүб аялгаар үгүүлжэ	§14, Д-171		
83-84	Юрын ба бээ дааһан дахуулалнууд	2	Юрын дахуулал. Бээ дааһан дахуулал. Сэглэлтын тэмдэгүүд	Юрын ба бээ дааһан дахуулал илгажа, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ, зүб аялгаар үгүүлжэ	н.126, д-170		
85-86	Деепричастна дахуулал.	2	Деепричастна дахуулал, сэглэлтын тэмдэгүүд	деепричастна дахуулал илгажа, сэглэлтын	§14, Д-175		

			тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ, зүб аялгаар үгүүлжэ	(сээжэлдэхэ)		
87-88	х/х. Найруулга “Монгол һэеы гэр”	2	Текстын удха, темэ, гол удха	Текстын темэ, гол удха элирүүлжэ, текстын удхаар түсэб зохоожо, текстын удха дамжуулжа шадаха	Н.131, харьюусаха	
89	Шалгалтын диктант “Минии харгы”	1	Юрын дахуулал. Бээ дааһан дахуулал.	Причастна ба деепричастна дахуулал	н. 162	
90	Алдуунууд дээрэ хүдэлмэри	1	Причастна ба деепричастна дахуулалнууд, сэглэлтын тэмдэгүүд	Причастна ба деепричастна дахуулал илгажа, сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, хэлэлгэдээ хэрэглэжэ	н.131	
Темэ 9. “Жэл соо үзэһэнөө дабталга”						
91	Холбуулал ба мэдүүлэл.	1	Мэдүүлэлэй удха, илгаа; Мэдүүлэл ба холбуулалы илганууд	Мэдүүлэлнүүдэй илгаа тэмдэглэжэ, сэглэлтын тэмдэг табижа, холбуулалнуудһаа илгаруулжа шадаха	Д-216	
92-93	Мэдүүлэлэй гэшүүд	2	Мэдүүлэлэй шухала ба юрын, нэгэ түрэл, тододхоһон гэшүүд	Мэдүүлэлэй шухала ба юрын, нэгэ түрэл, тододхоһон гэшүүдые танижа, илгажа	Д-226	
94-95	Мэдүүлэлэй сэглэлтын тэмдэгүүд	2	Мэдүүлэл соо табигдадаг сэглэлтын тэмдэгүүд	Мэдүүлэл соо табигдадаг сэглэлтын тэмдэгүүдые зүбөөр табижа, тайлбарилжа шадаха	Д-214	
96	х/х. Зохоолго “Харата үбшэнүүдһээ һэргылхэ”	1	Текстын удха, темэ, гол удха	Текстын темэ, гол удха элирүүлжэ, текстын удхаар түсэб зохоожо, текстын удха дамжуулжа шадаха	дабтаха, дүүргэхэ	

97	х/х. Текст оршуулга.	1	Текстын удха, мэдүүлэлэй байгуулга	Текст ородхоо буряадта оршуулхадаа, мэдүүлэл зүбээр зохоолго	дүүргэхэ		
98	Шалгалтын диктант.Дабталга	1	Үгэнүүдые зүб бэшэлгын ба сэглэлтын тэмдэгүүдые зүб табилгын дүримүүд, холбуулалай байгуулга, илгаа, шүүлбэри	Текст зүбөөр бэшэжэ, грамматическа даабаринуудые дүүргэжэ шадаха	проект		
99	Диктантын анализ	1			проект		
100	Проект “Хүнэй наһан” 1-дэхи саг	1	Проект зохоолгын алгоритм	Проект зохоолгын алгоритм зүбөөр хэрэглэжэ, проект хамгаалха	дүүргэхэ		
101	Проект “Хүнэй наһан” 2-дохи саг	1			дүүргэхэ		
102	Ч.Шонхоровой зурагуудаар зохоолго бэшэлгэ	1	Хэрэглэхэ зураг, үгэнүүд ба холбуулалнууд, эпиграф	үгтэһэн гаршагаар зохоолго бэшэжэ шадаха	д-230		